

Тема: Проблеми розвитку у вітчизняній і зарубіжній психології

**Мета: ознайомити з
основними
вітчизняними та
зарубіжними
теоріями розвитку
особистості**



План

- 1. Критерії періодизації вікового розвитку**
- 2. Проблема розвитку дитини у вітчизняній психології**
- 3. Погляди на розвиток дитини вітчизняних психологів**

Індивідуальний розвиток, або розвиток в онтогенезі, відбувається впродовж усього періоду життя – від запліднення до смерті

В онтогенезі людини виділяють
2 періоди

до народження
(внутрішньоутробний,
пренатальний – від грецьк.
natos - народжений)

після народження
(позаутробний,
постнатальний)

Кожен віковий період, тобто відрізки часу онтогенезу, характеризуються своїми специфічними особливостями організму – функціональними, біохімічними, морфологічними і психологічними

Розвиток - це якісні зміни, що сприяють формуванню дитячого організму чи різних його частин і органів; це якісні зміни, що сприяють до підвищенню рівнів складності організації і взаємодії всіх його систем, а також вдосконаленню їх нейрогуморальної регуляції і взаємодії з навколишнім середовищем

ОСНОВНІ ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ

**Диференціація
органів і
тканин**

Ріст – збільшення
числа клітин (у
кістках та інших
органах), або
збільшення розмірів
клітин (у м'язах і
нервовій тканині,
тобто кількісний
процес)

**Формоутво-
рення, тобто
якісні зміни**

диференціація
та інтеграція
психічних
структур

ускладнення форм
психічної діяльності
та їх спрощення
через процеси згортання
і стереотипізацію

**Якісні зміни
психічного
розвитку**

утворення нових
компонентів психіки
та перебудова
вже існуючих

сталість,
стабільність
одних психічних якостей
і мінливість інших

Критерії періодизації вікового розвитку

№ п/ п	Характеристика групи	Основний зміст	Приклади
1	Для <i>першої групи</i> характерна побудова періодизації на основі зовнішнього, але пов'язаного з самим процесом розвитку критерію	Відповідно до цієї позиції онтогенез у стислому вигляді повторює філогенез. Тому процес індивідуального розвитку дитини вибудовується відповідно до основних періодів біологічної еволюції та історичного розвитку людства	Періодизації В. Штерна, Р. Заззо
2	У <i>другій групі</i> періодизацій використовується не зовнішній, а внутрішній критерій	Відповідно до цієї позиції цим критерієм стає яка-небудь одна сторона розвитку, наприклад розвиток кісткової тканини в періодизації, або розвиток дитячої сексуальності і т. д.	Періодизації П.П. Блонского, З. Фрейда
3	У <i>третій групі</i> періодизацій періоди вікового розвитку виділяються на основі декількох суттєвих особливостей цього розвитку	Стадії розвитку характеризуються віковими новоутвореннями, тобто якостями яких не було раніше в готовому вигляді (з'являється закономірно, підготовлене всім ходом попереднього розвитку)	Періодизації Льва Семеновича Виготського і Данила Борисовича Ельконіна

Вікова періодизація за біологічними ознаками

Назва вікового періоду	Тривалість (роки)	
	хлопчики/ чоловіки	дівчата/ жінки
Період новонародженості	перші 10 днів	
Грудний період	10 днів - 1 рік	
Раннє дитинство	1-3 роки	
Перше дитинство	4-7	
Друге дитинство	8-12	8-11
Підлітковий період	13-16	12-15
Юнацький період	17-21	16-20
Зрілий вік, 1-й період	22-35	21-35
Зрілий вік, 2-й період	36-60	36-55
Похилий вік	61-74	56-74
Старечий вік	75-90	
Довгожителі	90 і більше	

Вікова періодизація за періодами навчання (соціальний принцип)

Назва вікового періоду	Тривалість, роки
Переддошкільний (ясельний)	до 3-х років
Дошкільний (молодший, середній, старший)	4-7
Шкільний вік: молодший середній старший	7-10 11-14 15-17

ВІКОВА ПЕРІОДИЗАЦІЯ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ

• період немовляти

• безпосереднє емоційне спілкування з дорослим

• ранній вік

• предметно-маніпулятивна діяльність

• дошкільний вік

• ігрова діяльність

• молодший шкільний вік

• учіння

• підлітковий вік

• інтимно-особистісне спілкування з ровесниками

• юнацький вік

• навчально-професійна діяльність



Криза 1 року:
перетворення дитини з об'єкта в суб'єкт

Криза 7 років:
усвідомлення себе як суб'єкта в системі соціальних відносин

Криза 3 років:
пошира усвідомлення себе як суб'єкта дії

Криза 13 років:
усвідомлення своєї особистісної унікальності й цінності

Проблема розвитку дитини у вітчизняній психології за Л. С. Виготським

Розвиток - це передусім виникнення нового. Стадії розвитку характеризуються віковими новоутвореннями, тобто якостями або властивостями, яких не було раніше в готовому вигляді

Кожен крок у розвитку дитини змінює вплив на нього середовища: середовище стає зовсім іншою, коли дитина переходить від однієї вікової ситуації до наступної

Ввів поняття «соціальна ситуація розвитку» - специфічне для кожного віку відношення між дитиною і соціальним середовищем. Взаємодія дитини зі своїм соціальним оточенням (виховувати і навчати його, і визначає той шлях розвитку, який призводить до виникнення вікових новоутворень)

Проблема розвитку дитини у вітчизняній психології за Д.Б. Ельконіним

Дитина як цілісна особистість, яка активно пізнає навколишній світ - світ предметів і людських відносин, включаючи його при цьому в дві системи відносин: «дитина - річ» і «дитина - дорослий»

Річ, володіючи певними фізичними властивостями, містить в собі і суспільно вироблені способи дій з нею. Це по суті - громадський предмет, діяти з яким дитина повинна навчитися

Дорослий теж не тільки людина, яка має конкретні індивідуальні якості, але й представник якоїсь професії, носій інших видів суспільної діяльності з їх специфічними завданнями та мотивами, нормами відносин, тобто громадський дорослий

Діяльність дитини всередині систем «дитина - громадський предмет» і «дитина - суспільний дорослий» представляє єдиний процес, в якому формується його особистість

Психоаналіз

- з'ясування природи несвідомої мотивації поведінки та спрямування її в русло альтруїстичного самовияву (*Г. Грін*); зниження втомлюваності, попередження процесів уповільненого психічного розвитку (*М. Клейн*).

Біхевіоризм

- створення системи стимулів у процесі навчання і виховання (*Дж. Уотсон*), розробка ефективної полярної системи «заохочення – покарання» (*Б. Скіннер*);
- ставлення до дитини як до програмованого компоненту соціальної системи (найбільш характерна ознака сучасної американської педагогіки).

Екзистенційно-гуманістичний підхід

- мета виховання полягає в тому, щоб навчити людину творити із себе особистість (*Ф. Калгрэн, 1992*).

Погляди на розвиток дитини вітчизняних психологів

**визначений
механізм або
рушійні сили в
поведінці людини**

**центральною ланкою є
теорія несвідомого: існують
сили, які змушують людину
діяти без усвідомлення
причини своїх дій**



**людиною керують потяг
статей і прагнення стати
великим**

**створив метод психоаналізу, який полягає в
тому, щоб глибоко заховане несвідоме
перевести в область свідомості людини
(гіпнозу, метод психологічної бесіди)**

Поведінкою людини керують дві біологічні потреби

Потреба в
задоволенні
(лібідо або
бажання)

Потреба в агресії,
яка від тваринного
світу прагнення
зайняти керівну
позицію і
пригнічувати
іншого

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!!!